

مقدمهٔ مولف

مقالاتی که از مد نظر خوانندگان محترم می‌گذرد، در طی چهل سال گذشته نیمی در ایران و نیمی دیگر در خارج از کشور - مخصوصاً در امریکا - به رشتهٔ درآورده شده است. برخی از این مقالات نتیجهٔ تحقیقاتی است که راقم این سطور در سال‌های پیش در زمینه‌های مختلف فلسفه و عرفان و تاریخ و علوم و غیره انجام داده است و برخی دیگر به موجب برگزاری بزرگداشت‌ها و جشن‌های مختلف مربوط به اساطین حکمت و معرفت این دیار نوشته شده، و باز گروهی دیگر نشانه‌ای است از بحث‌های فرهنگی و فلسفی و دینی ایامی که آن مقالات در آن زمان به چاپ رسیده است. لذا این مقالات هم منعکس‌کنندهٔ تحقیقات و تفکرات ناچیز حقیر است و هم حکایت‌کننده از جو فکری و فلسفی و دینی دهه‌های چهل و پنجاه در ایران و دهه‌های بعد در محافل علمی مغرب زمین که با ایرانیان و زبان فارسی سروکار داشته است.

نویسندهٔ این مقالات می‌کوشید که توازن بین نوشته‌های او به فارسی از یک سو و انگلیسی و فرانسوی از سوی دیگر حفظ شود. متأسفانه این توازن در دو دههٔ گذشته که حقیر در امریکا اقامت دارد، بهم خورد و اکثر آثار این بیست و چند سال اخیر به زبان انگلیسی نگاشته شده است، لکن هر سال کوشیده شد تا اقلأً یکی - دو مقاله به زبان فارسی که هم زبان مادری حقیر است و هم یکی از مهم‌ترین زبان‌های تمدن اسلامی و قارهٔ آسیاست، نوشته شود. این گروه از مقالات در این مجموعه گنجانیده شده است، مخصوصاً به این دلیل که بسیاری از آنها در مجلات فارسی چاپ خارج از کشور به طبع رسیده است، مجلاتی که به آسانی در دسترس خوانندگان ایرانی قرار نمی‌گیرد. در عین حال در عرض چند سال گذشته تعداد معتناهایی از مقالات انگلیسی این بنده به فارسی ترجمه شده است

که قرار شد در این مجموعه انتشار نیابد و شاید در جلدی جداگانه بعداً جمع‌آوری شود. لذا آنچه در این مجموعه از نظر هموطنان عزیز می‌گذرد به زبان فارسی توسط اینجانب نوشته شده و ترجمه نیست.

از آغاز تحقیق و تألیف، توجه حقیر بیشتر به زمینه‌های فلسفه و عرفان و تاریخ علوم معطوف بود که بیست سال نیز در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران به تدریس آن اشتغال داشت. نیز فرهنگ ایران در تمام ساحت‌های آن از اندیشه گرفته تا هنر همواره در قلب و فکر حقیر جای داشته و دارد. لذا مقالات متعددی به این زمینه اختصاص داده شده است. نیز مسائل ناشی از برخورد تهران اسلامی و غربی در دوران جدید از ایام تحصیلی در دانشگاه‌های ام.آی.تی و هاروارد، حقیر را به خود مشغول داشته بود و بسیاری از مقالات این مجموعه به این مهم باز می‌گردد. وانگهی این موضوع ارتباطی مستقیم با موضوع سنت و تقابل آن با تجدد دارد.

راقم این سطور اولین کسی بود که در ایران این مسئله را که اکنون بسیاری از متفکران جوان به آن اشتغال دارند، مطرح ساخت و حتی واژه «سنت» را که اکنون به‌طور وسیع ولی متأسفانه گهگاهی غلط به کار برده می‌شود به‌صورتی که اکنون در زبان فارسی جا افتاده است، برای بار اول مطرح کرد و برخی از این مقالات حامل اولین بحث‌های پیرامون این مهم به زبان فارسی است.

سال‌ها بود که این بنده به علت درخواست دوستان چه در ایران و چه در خارج در صدد جمع‌آوری این مقالات بوده و حتی یکی - دو نفر از دانشمندان مقیم ایران قریب ده‌سال پیش پیشنهاد چاپ مجموعه مقالات این حقیر را کردند ولی طرح عملی نشد تا این‌که در سال ۱۳۸۰ استاد جوان و بافضیلت آقای دکتر سید حسن حسینی که سالی برای مطالعه در امریکا می‌گذرانیدند و با این بنده جلسات مستمر بحث پیرامون مسئله تکثرگرایی دینی داشتند اصرار ورزیدند که این امر انجام یابد. بار دگر حقیر عنوان مقالات را جمع‌آوری کرده و طبق موضوعات مختلف طبقه‌بندی کرده و فهرست مطالب را به‌دست ایشان داده. اگر چه به علت از بین رفتن کتابخانه شخصی بنده در سال ۱۳۵۷ دسترسی به بسیاری از مقالات قدیم‌تر در این دیار امکان‌پذیر نبود، ایشان قبول زحمت کرده و آنچه در کتابخانه فعلی راقم این سطور یافت نمی‌شد با جستجو در کتابخانه‌های ایران به‌دست آوردند و توانستند مجموعه نسبتاً کاملی از مقالات فارسی حقیر را در اختیار خوانندگان عزیز ایران قرار دهند. با بیان سیاس از زحمات ایشان و همکارانشان در نشر این اثر از درگاه احدیت متعال توفیق روزافزون ایشان را در خدمت به علم و دین خواستار است و امیدوار است که این مجموعه بتواند

خدمتی ناچیز در معرفی گوشه‌هایی از میراث بسیار پراج فلسفی و عرفانی و فرهنگی باشد و در عین حال آنان را که به عرصهٔ جهانی اندیشه توجه دارند، برخی از مسائل مهمی که اکنون در محافل فلسفی و دینی در سطح بین‌المللی مطرح است تا حدی آشنا سازد.

و ما توفیقی الا من الله عزّ و جلّ

سید حسین نصر

۱۳ شهر رجب ۱۴۲۳

۲۹ شهریور ماه ۱۳۸۱

واشنگتن